

I

Jim zou zeker nooit naar Thursgood gekomen zijn, als de oude majoor Dover niet tijdens de paardenrennen in Taunton dood was neergevallen. Hij kwam halverwege het trimester zonder een voorafgaand sollicitatiegesprek – het was toen eind mei, hoewel niemand dat gedacht zou hebben vanwege het weer. Hij had de baan gekregen door een van die dubieuze bemiddelingsbureaus die zich specialiseerden in tijdelijke leerkrachten voor kostscholen en hij moest de lessen van de ouwe Dover overnemen totdat er een geschikt iemand gevonden zou zijn. ‘Een linguïst,’ zei Thursgood in de leraarskamer, ‘een tijdelijke maatregel,’ en hij veegde een lok op zijn voorhoofd weg met een verontschuldigend gebaar. ‘Priddo.’ Hij spelde de naam ‘P-R-I-D’ – Frans was Thursgoods vak niet, dus raadpleegde hij het papiertje – ‘E-A-U-X, voornaam James. Ik geloof wel dat wij hem goed zullen kunnen gebruiken tot juli.’ Het kostte de docenten geen enkele moeite de betekenis achter deze woorden te begrijpen. Jim Prideaux behoorde tot de laagste klassen van het onderwijswereldje. Hij behoorde tot hetzelfde treurige slag als destijds mevrouw Loveday, die een persianer bontmantel had gehad en was ingevallen voor godsdienstlessen in de laagste klassen totdat haar cheques werden teruggezonden omdat ze ongedekt waren, of meneer Maltby, de voormalige pianolaar die weggeroepen werd tijdens een koorrepetitie om de politie bij haar onderzoek terzijde te staan en die, voor zover men wist, tot aan de dag van vandaag bezig was de politie terzijde te staan, want de hutkoffer van meneer Maltby stond nog altijd in de kelder te wachten op nadere instructies. Enkele leraren, maar vooral Marjoribanks, waren er vóór om die hutkoffer open te maken. Ze beweerden dat die enkele veelbesproken vermiste voorwerpen zou bevatten, bijvoorbeeld de in zilver ingelijste foto van Aprahamians Libanese moeder, Best-Ingrams Zwitserse legerzakmes en het horloge van Matron, de huismoeder. Maar Thursgood had met een vastberaden trek op zijn rimpelloze gezicht hun dringende verzoeken afgewezen. Het was nog maar vijf jaar geleden sinds hij de school

van zijn vader had overgenomen, maar die jaren hadden hem reeds geleerd dat sommige zaken maar het beste als afgesloten beschouwd kunnen worden.

Jim Prideaux arriveerde op een vrijdag tijdens een zware regenbui. De regen rolde als vlagen kruitdamp langs de bruine hellingen van de Quantocks, joeg over de verlaten cricketvelden en sloeg vervolgens tegen de zandstenen gevels aan. Kort na de lunch kwam Jim aan, achter het stuur van een oude rode Alvis, waarachter hij een tweedehands caravan meesleepte die eens blauw was geweest. Aan het begin van de middag is het stil op Thursgood, een korte wapenstilstand in de schermutselingen van elke schooldag. De jongens zijn naar hun slaapzalen gestuurd om te rusten, de leraren zitten in de docentenkamer met een kop koffie en lezen de krant of corrigeren het werk van de jongens. Thursgood leest zijn moeder een roman voor. Zo kwam het dat van de hele school alleen de kleine Hill Roach persoonlijk getuige was van Jims aankomst. Hij zag hoe de stoom onder de motorkap van de Alvis uit wolkte, toen die puffend de hobbelige toegangsweg afreed, met de ruitenwissers op volle toeren en de caravan er hossebossend door de plassen achteraan.

Roach was toen nog maar pas op school, en werd door iedereen als dom beschouwd, zo niet als zwakzinnig. Thursgood was zijn tweede kostschool binnen twee trimesters. Hij was een dikke, bolle jongen die last van astma had. Hij bracht altijd een groot deel van de rusttijd op zijn knieën op het voeteneind van het bed door, en staarde dan uit het raam. Zijn moeder woonde in Bath waar zij een luxe leventje leidde; iedereen was het erover eens dat zijn vader de rijkste vader van de school was, een onderscheiding waarvoor de zoon duur moest betalen. Als kind van gescheiden ouders had hij geleerd alles wat er zich in zijn omgeving afspeelde, zorgvuldig in zich op te nemen. Zo nam Roach nu waar dat Jim niet bij het schoolgebouw stopte, maar doorreed naar het erf van het stalgebouw. Hij moest dus al een zekere terreinkennis bezitten. Later kwam Roach tot de conclusie dat hij de omgeving reeds moest hebben verkend, of kaarten bestudeerd moest hebben. Zelfs toen hij op het erf aankwam, stopte hij niet, maar reed verder over het natte grasveld, snel genoeg om niet te blijven steken. Vervolgens dook hij met de kop vooruit over het heuveltje de Kuil in en

verdween uit het gezicht. Roach verwachtte min of meer dat de caravan op de rand af zou knappen, zo hard scheurde Jim er overheen, maar de caravan wipte alleen maar z'n achterkant op en verdween als een reusachtig konijn in zijn hol.

De Kuil vormt een stukje folklore van Thursgood. Hij ligt in een stuk braak land tussen de boomgaard, de fruitkas en de stal. Om te zien is het niet meer dan een met gras begroeide laagte in het terrein, met heuveltjes van opgehoogde aarde aan de noordkant, elk ongeveer zo hoog als een jongen en begroeid met struikgewas dat in de zomer drassig werd. Juist deze heuveltjes maken de Kuil tot zo'n ideaal speelterrein en geven er een reputatie aan die varieert met de fantasie van elke nieuwe generatie jongens. Het zijn de resten van een bovengrondse zilvermijn, zegt de ene jaarlichting en begint geestdriftig naar schatten te graven. Ze waren eens een Brits-Romeinse vesting, zegt een ander jaar en voert veldslagen op met stokken en projectielen van klei. Voor weer anderen is de Kuil een bomkrater uit de oorlog en de heuveltjes zijn zittende mensen die door de explosie zijn gedood en bedolven met aarde. De waarheid is veel prozaïscher. Zes jaar geleden, en kort voordat Thursgoods vader er onverwachts met een receptioniste van het Castle Hotel vandoor ging, was hij met een voorstel voor de aanleg van een zwembad gekomen en had de jongens aangespoord een groot gat te graven met een diep en een ondiep gedeelte. Maar het geld dat binnen kwam was nooit helemaal toereikend om dit ideaal te financieren, dus werd het versnipperd over andere plannen, zoals de nieuwe projector voor de kunstgeschiedenislessen, de voorbereidingen voor een champignonkwekerij in de kelders van het schoolgebouw. En zelfs, zeiden de gemeenste jongens, om een knus nestje te bouwen voor een zeker verliefd paar, dat een ongeoorloofde relatie onderhield, en dat tenslotte weggevlucht was naar Duitsland, het geboorteland van de jongedame in kwestie.

Jim was zich niet bewust van al die associaties. Het was puur toeval dat hij juist dat gedeelte van Thursgoods onderwijsinstelling had uitgekozen dat, in elk geval voor Roach, met bovenna-tuurlijke eigenschappen toegerust was.

Roach bleef bij het raam wachten, maar zag verder niets meer. Zowel de Alvis als de caravan bevonden zich in een dode hoek en als er niet die natte rode sporen in het gras waren geweest, had

hij zich misschien afgevraagd of hij de hele zaak niet gedroomd had. Maar de sporen waren echt, dus toen de bel ging ten teken dat de rustpauze ten einde was, trok hij zijn rubberlaarzen aan en sjokte door de regen naar de rand van de Kuil en tuurde naar beneden. Daar zag hij Jim, gestoken in een militaire regenjas en met een hoogst bijzondere hoed op, breedgerand als een safarihoed maar dan van haarvilt en aan één kant uitdagend opgeslagen als de steek van een piraat, en het water stroomde er af als uit een goot.

De Alvis stond op het erf. Roach is er nooit achter gekomen hoe Jim het klaargespeeld had hem weer uit de Kuil te krijgen, maar de caravan stond er nog wel, op de plaats die ooit het diepe had moeten zijn, gestut door opgestapelde verweerde stenen. Jim zat op het trapje en dronk iets uit een groene plastic beker; hij wreef over zijn rechterschouder alsof hij zich ergens aan gestoten had, en de regen stroomde van zijn hoed af. Toen werd de hoed achterover geschoven en Roach staarde in een bijzonder grimmig, rood gezicht, dat door de schaduw van de hoedrand en door een bruine snor, waarvan de uiteinden door de regen tot twee slagstanden vervormd waren, nog grimmiger werd. De rest van het gezicht was doorgroefd met een netwerk van diepe rimpels, zo diep en verward dat Roach in een van zijn flitsen van geniale verbeeldingskracht tot de conclusie kwam dat Jim eens ergens in de tropen uitgehongerd moest zijn geweest en sindsdien weer was aangekomen. De linkerarm lag nog steeds over zijn borst, de rechterschouder hield hij nog steeds hoog opgetrokken tegen zijn hals. Maar zijn hele mismaakte gestalte scheen als verstard, hij leek wel een dier dat zich doodstil houdt tegen zijn achtergrond: een mannetjeshert, dacht Roach in een hoopvolle opwelling, iets nobels.

‘Wie ben jij, verdomme?’ vroeg een uiterst soldateske stem.

‘Roach, meneer. Ik ben een nieuweling.’

Het steenrode gezicht nam Roach nog een ogenblik langer op van onder de schaduw van de hoed. Toen, tot zijn intense opluchting, ontspanden de gelaatstrekken zich tot een wolfachtige grijns. De linkerhand die nog altijd om de rechterschouder heen lag, hervatte de zachte massage, terwijl hij tegelijkertijd met zijn andere hand de plastic beker naar zijn mond bracht en een flinke slok nam.

‘Zo, een nieuweling?’ herhaalde Jim in de beker, met nog altijd die grijns op zijn gezicht. ‘Nou, dat treft dan wel bijzonder, moet ik zeggen.’

Nu stond Jim op, keerde Roach zijn kromme rug toe en begon aan wat een gedetailleerd onderzoek bleek te zijn van de vier poten van de caravan, een uiterst kritisch onderzoek waarbij hij telkens weer de caravan heen en weer schommelde om de vering te controleren, zijn merkwaardig bedekte hoofd herhaaldelijk schuin hield, en waar het nodig was op verschillende hoeken en punten stenen plaatste. Ondertussen gutste de lenteregen op alles neer: op Jims jas, zijn hoed en het dak van de oude caravan. En het viel Roach op dat bij al deze handelingen Jims rechterschouder zich helemaal niet had bewogen en maar hoog tegen zijn hals getrokken bleef, alsof er een rotsblok onder zijn regenjas zat. Daarom vroeg hij zich af of Jim soms een bochel had en of alle bochels pijn deden zoals die van Jim. En verder merkte hij op, iets om goed te onthouden, dat mensen met een pijnlijke rug doorgaans lange passen nemen, dat moest iets te maken hebben met het evenwicht.

‘Een nieuwe jongen dus? Nou, *ik* ben geen nieuwe jongen,’ ging Jim nu veel vriendelijker verder, terwijl hij aan een poot van de caravan trok. ‘Ik ben al een ouwe kerel. Even oud als Rip van Winkle, als je het precies wilt weten. Nog ouder. Heb je hier al vrienden?’

‘Nee, meneer,’ zei Roach eenvoudig, op de vermoeide toon die schooljongens altijd gebruiken als ze ‘nee’ zeggen en het initiatief aan hun ondervragers overlaten. Jim reageerde echter helemaal niet, zodat Roach in een opwelling van hoop in hem een verwante ziel vermoedde.

‘Mijn voornaam is Bill,’ zei hij. ‘Ik ben als Bill gedoopt, maar meneer Thursgood noemt me William.’

‘Bill is anders best een aardige naam.’

‘Ja, meneer.’

‘Ik ken er heel wat die Bill heten. Dat zijn allemaal prima kerels.’

Daarmee was om zo te zeggen hun kennismaking een feit. Jim stuurde Roach niet weg, dus bleef Roach boven op de rand staan en keek door zijn beregende bril naar beneden. De stenen, merkte hij met enig ontzag op, waren uit de komkommerkas gegapt. Een

paar hadden altijd al een beetje los gezeten en Jim moest ze nog wat lossier hebben gemaakt. Roach vond het iets geweldigs dat iemand die nog maar net op Thursgood aangekomen was zo zelfverzekerd was dat hij om zo te zeggen de bouwstenen van de school gapte omdat hij ze nodig had. Nog veel geweldiger was het dat Jim voor zijn watervoorziening de brandkraan had afgetapt, want voor die brandkraan gold een bijzonder strenge schoolregel: alleen al door die aan te raken liep je een pak slaag op.

‘Zeg, Bill. Je hebt zeker niet zoiets als een knikker bij je, hè?’

‘Een – wat, meneer?’ vroeg Roach, terwijl hij wat verdwaasd zijn zakken afklopte.

‘Een knikker, ouwe jongen. Een ronde glazen knikker, een kogeltje. Spelen jongens tegenwoordig niet meer met knikkers? Dat hebben wij wel gedaan, toen ik nog op school was.’

Roach had geen knikkers, maar Aprahamian had een hele verzameling die hem per luchtpost uit Beiroet toegezonden was. Het kostte Roach ongeveer vijftig seconden om naar de school terug te rennen, tegen de dolzinnigste beloftes er een te pakken te krijgen en hijgend naar de Kuil terug te keren. Daar aarzelde hij, want naar zijn gevoel was de Kuil nu al Jims domein en had hij diens toestemming nodig om er in af te dalen. Maar Jim was in de caravan verdwenen, en na nog een ogenblik gewacht te hebben liep Roach toen maar voorzichtig de helling af en reikte de knikker via de deuropening aan.

Jim merkte hem niet meteen op. Hij nam een slok uit de beker en staarde uit het raam naar de donkere wolken die in alle richtingen over de Quantocks joegen. Dat drinken was voor hem eigenlijk heel moeilijk, merkte Roach op, want Jim kon niet gewoon rechtopstaand iets doorslikken; hij moest zijn hele misvormde bovenlichaam achterover buigen om de juiste hoek te krijgen. Ondertussen was de regen weer in heftigheid toegenomen en ratelde als hagel op de caravan.

‘Meneer,’ zei Roach, maar Jim verroerde zich niet.

‘De ellende met een Alvis is dat hij verdomme geen vering heeft,’ zei Jim tenslotte, meer tegen het venster dan tegen zijn bezoeker. ‘Je rijdt praktisch met je achterste op het wegdek, hè? Goed om een mens kreupel te maken.’ Hij boog zijn romp opnieuw achterover en nam een slok.

‘Ja, meneer,’ zei Roach, verbaasd dat Jim scheen aan te nemen dat hij kon rijden.

Jim had zijn hoed afgezet. Zijn zandkleurige haar was kort geknipt, hier en daar moest de schaar te ver doorgesloten zijn. Die plekken zaten bijna allemaal aan een kant, en Roach maakte daaruit op dat Jim zijn haar zelf had geknipt met zijn goeie arm, waardoor hij een nog schevere indruk maakte.

‘Ik kom u een knikker brengen,’ zei Roach.

‘Dat is aardig van je. Dank je wel, ouwe jongen.’ Hij nam de knikker aan en liet hem langzaam rollen op zijn harde, stoffige handpalm en Roach begreep meteen dat hij in allerlei dingen erg handig moest zijn; dat hij het slag man was dat met gereedschap en voorwerpen in het algemeen wist om te gaan.

‘Niet vlak, zie je wel, Bill,’ zei hij op vertrouwelijke toon, de ogen nog steeds op de knikker gericht. ‘Een tikje uit het lood. Net als ik. Let eens op.’

Hij keerde zich energiek naar het grootste venster. Een gootje van aluminium liep langs de onderkant, bedoeld om het condenswater op te vangen. Jim legde er de knikker in en keek hoe die naar het ene uiteinde rolde en op de vloer viel.

‘Uit het lood,’ herhaalde hij. ‘De achtersteven helt over. Dat kunnen we niet hebben, hè? Hé, hé, waar ben jij gebleven, kleine dondersteen?’

De caravan was niet erg gezellig, dacht Roach, terwijl hij zich bukte om de knikker op te rapen. Hij had van iedereen kunnen zijn, hoewel hij smetteloos schoon was. Een slaapbank, een keukenstoel, een gaskomfoor, een butagas-fles. Niet eens een foto van zijn vrouw, dacht Roach, die nog nooit een vrijgezel had ontmoet met uitzondering van meneer Thursgood. De enige persoonlijke voorwerpen die hij ontdekte waren een linnen plunjezak die aan de deur hing, wat naaispullen die naast de slaapbank waren opgeborgen en een zelf-gefabriceerde douche bestaande uit een van gaatjes voorziene koekjestrommel die keurig aan het dak gelast was. En op de tafel een fles kleurloze drank, gin of wodka, want dat dronk zijn vader als Roach tijdens de vakantie de weekends in diens flat doorbracht.

‘Van oost naar west staat-ie wel goed, maar van noord naar zuid is-ie uit balans,’ verklaarde Jim, nadat hij de andere raamlijst

uitgeprobeerd had. ‘Waar ben jij goed in, Bill?’

‘Dat weet ik niet, meneer,’ zei Roach houtherig.

‘Maar je moet toch ergens goed in zijn, dat is iedereen. Hoe zit het met voetbal? Ben je goed in voetballen, Bill?’

‘Nee, meneer,’ zei Roach.

‘Ben je soms een huismus?’ vroeg Jim onverschillig. Hij liet zich met een kort gebrom op het bed zakken en nam een slok uit de beker. ‘Je ziet er niet als een huismus uit, moet ik zeggen,’ voegde hij er beleefd aan toe. ‘Hoewel je wel erg op jezelf staat.’

‘Ik weet het niet,’ herhaalde Roach en deed een stapje in de richting van de openstaande deur.

‘Nou, wat is dan je sterkste punt?’ Hij nam opnieuw een stevige slok. ‘Je moet toch ergens in uitblinken, Bill, iedereen blinkt ergens in uit. Ik blonk uit in keilen. Proost.’

Nu was dat wel een hoogst ongelukkige vraag, want die hield Roach toch al vrijwel de hele dag bezig. De laatste tijd was hij er zelfs aan gaan twijfelen of zijn leven wel enig doel had. Hij beschouwde zichzelf bij het werk en het spel in hoge mate als ontoereikend; zelfs de dagelijkse klusjes op school, zoals het opmaken van zijn bed en het opruimen van zijn kleren, schenen zijn vermogen te boven te gaan. Ook zijn vroomheid liet te wensen over, had de ouwe mevrouw Thursgood hem voorgehouden, hij trok veel te vaak gekke gezichten in de kapel. Hij nam zich deze tekortkomingen erg kwalijk, maar het allermeest nam hij zich het mislukken van het huwelijk van zijn ouders kwalijk; dat had hij moeten zien aankomen en moeten verhinderen. Hij vroeg zich zelfs af of hij er niet direct verantwoordelijk voor was, of hij bijvoorbeeld abnormaal boosaardig was, of tweespalt gezaaid had, of lui was, of door zijn slechte karakter de breuk teweeggebracht had. Op zijn vorige school had hij geprobeerd dit duidelijk te maken door te gillen en verlamingsverschijnselen te simuleren, waaraan zijn tante leed. Zijn ouders hadden de zaak met elkaar besproken, op de zakelijke manier waarop ze dat plachten te doen en ze hadden hem op een andere school gedaan. Daarom was deze toevallige vraag, die in de benauwde caravan op hem werd afgevuurd door een wezen dat de goddelijkheid benaderde, voor hem bijna rampzalig. Hij voelde een hete golf naar zijn gezicht stijgen, hij zag hoe zijn bril besloeg en de caravan zich begon op te lossen

in een zee van verdriet. Of Jim dit opmerkte, zou Roach nooit weten, want plotseling had hij hem zijn kromme rug toegekeerd, liep naar de tafel en nam nog een slok uit de plastic beker en gooide er een aantal reddende opmerkingen uit.

‘Je bent in ieder geval een goed waarnemer, dat geef ik je op een briefje, ouwe jongen. Dat zijn wij alleenstaanden altijd, we hebben niemand om op terug te vallen, hè? Niemand anders had mij in de gaten. Je hebt me wel even laten schrikken, zoals je daarboven ineens tegen de horizon stond. Dacht dat je een medicijnman was. Ik wil wedden dat die Bill Roach toch maar de beste waarnemer van de hele troep is. Als hij zijn bril op heeft. Of niet soms?’

‘Ja,’ stemde Roach dankbaar met hem in, ‘dat is waar.’

‘Nou, blijf dan maar hier en let goed op,’ beval Jim en drukte zijn safarihoed weer op zijn hoofd, ‘dan ga ik naar buiten om de poten bij te stellen. Wil je dat doen?’

‘Ja, meneer?’

‘Waar is die verwenste knikker nu weer?’

‘Hier, meneer.’

‘Roep maar als hij in beweging komt, goed? Noord, zuid, welke kant hij ook uitrolt. Begrepen?’

‘Ja, meneer.’

‘Weet je waar het noorden ligt?’

‘Daar, meneer,’ zei Roach prompt en stak op goed geluk zijn arm uit.

‘Mooi. Enfin, je roept maar als hij begint te rollen,’ herhaalde Jim en verdween de regen in. Een ogenblik later voelde Roach de vloer onder zijn voeten bewegen en hoorde een kreet van pijn of van woede, toen Jim worstelde met een poot die niet goed stond.

In de loop van dat zomertrimester deden de jongens Jim de eer aan hem een bijnaam te geven. Ze hadden er al verschillende uitgeprobeerd voordat ze tevreden waren. Ze hadden Dragonder geprobeerd, waarmee ze zijn licht militaristische inslag wilden aangeven, en het onschuldige gevloek waaraan hij zich af en toe te buiten ging, en zijn eenzame omzwervingen door de Quantocks.

Toch sloeg Dragonder niet aan, dus probeerden ze het met Piraat, en een tijdje Goelasj vanwege zijn voorkeur voor sterk gekruid eten, de geur van kerrie en uien en paprika die hen in warme

luchtstoten tegemoetkwam, als ze langs de Kuil liepen op weg naar de avonddienst. Goelasj vanwege zijn volmaakte Frans dat naar men vond iets weeks had. Spikely uit Vijf B kon het bedrieglijk goed imiteren: ‘Je hebt de vraag gehoord, Berger. Waar kijkt Emile naar?’ – een krampachtig gebaar van de rechterhand – ‘Zit me niet zo onnozel aan te kijken, jongen, ik ben geen medicijnman. *Qu’est-ce qu’il regarde, Emile, dans le tableau que tu as sous le nez? Mon cher Berger*, als je nu niet met een fatsoenlijke Franse zin voor den dag komt, *je te mettrai tout de suite à la porte, tu comprends*, uilskuiken.’

Maar deze vreselijke bedreigingen werden nooit uitgevoerd, noch in het Frans noch in het Engels. Op een vreemde manier versterkten ze alleen maar het fluïdum van goedheid dat al gauw van hem uitstraalde, een goedheid die alleen jongensogen in sterke mannen kunnen ontdekken.

Toch beviel Goelasj hun ook niet. Zijn ingehouden kracht kwam er niet voldoende in tot uitdrukking. Het hield geen rekening met het feit dat voor Jim Engeland alles was, en het enige onderwerp waarvoor hij bereid was van de les af te dwalen. Spikely hoefde het maar te wagen een kleinere opmerking over de monarchie te maken, en de voortreffelijkheden van een ander, bij voorkeur warm land, op te hemelen, of Jim steeg het bloed al naar het hoofd. Dan hield hij prompt een betoog van minstens drie minuten over het voorrecht als Engelsman geboren te worden. Hij wist dat ze hem uitdaagden, maar hij kon het niet laten er op in te gaan. Vaak beëindigde hij zijn zedenpreek met een spijtig lachje en mompelde dan dat hij best door had dat ze zijn aandacht van de les afleidden en dat ze maar eens aan hun cijfers moesten denken en dat sommigen wel anders zouden piepen als ze extra werk op zouden krijgen en daardoor hun partijtje voetbal zouden missen. Maar er ging hem niets boven Engeland; en als het er op aankwam, had niemand dat land iets te verwijten.

‘Geen beter land in de hele vervloekte wereld!’ brulde hij eens. ‘Weet je waarom? Weet je waarom, uilskuiken?’

Spikely wist het niet, dus greep Jim een krijtje en tekende een wereldbol.

‘In het westen Amerika,’ zei hij, ‘vol met begerige idioten die hun erfgoed bezoedelden. In het oosten, China-Rusland, – dat was